

CYBERBULLYING – ASPECTE LEGISLATIVE ȘI JURISPRUDENȚIALE DE DREPT COMPARAT

CYBERBULLYING – LEGISLATIVE AND JURISDICTIONAL LEGAL ASPECTS OF COMPARATIVE LAW

ANDRA IFTIMIEI¹

Rezumat: Prezenta sinteză de drept comparat propune analiza cadrului legislativ din Franța, Statele Unite ale Americii, Belgia și Regatul Unit al Marii Britanii privitor la prevenirea și combaterea *cyberbullying*, în scopul identificării unor soluții ce pot sta la baza diminuării fenomenului. Totodată, studiul prezintă și analizează aspecte jurisprudențiale din statele amintite, având scopul de a identifica profundele implicații pe care la presupune aceste fenomen, cu precădere în rândul copiilor și adolescenților. Rațiunea alegerii celor patru state a constat în realizarea unei sinteze comparative echitabile prin raportare atât la state din sistemul *common law*, cât și la state din sistemul de drept civil.

Cuvinte-cheie: cyberbullying, hărțuire, mediul on-line, drept comparat

Abstract: This comparative law synthesis proposes the analysis of the legislative framework in France, the United States of America, Belgium and the United Kingdom to prevent and combat cyberbullying in order to identify solutions that can underpin the phenomenon. At the same time, the study presents and analyzes the jurisprudential aspects of the mentioned states in order to identify the profound implications of these phenomena, especially among children and adolescents. The rationale for choosing the four states was to achieve a fair comparative synthesis by referring both to states in the common law system and to states in the civil law system.

Keywords: cyberbullying, harassment, on-line environment, comparative law

1. Definiție

Despre *bullying* s-a scris în repetate rânduri, mai ales din perspectivă socio-psihologică. Despre *cyberbullying* a început să se scrie

¹ Asistent universitar doctor, Facultatea de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, e-mail: andra.iftimiei@uaic.ro.

odată cu dezvoltarea tehnologiilor de comunicare, iar fenomenul acesta a ajuns să fie foarte răspândit în întreaga lume, atingând atât victime adulte, cât mai ales victime de vârstă școlară.

Fenomenul de violență în rândul copiilor de vârstă școlară și preșcolară este din ce în ce mai prezent, inclusiv în România. Numeroase statistici atestă faptul că anul 2018 a ajuns să fie emblematic pentru existența unui apogeu în privința acestui tip de violență. Spre exemplu, state precum India, Brazilia, Statele Unite ale Americii se înscriu în rândul liderilor la procentajul copiilor care au declarat că s-au simțit agresați în mediul on-line. România, deși în primii ani de după 2000 nu a candidat la existența unui astfel de fenomen, astăzi recunoaște existența unui procent notabil de copii agresați în lumea virtuală, procent concretizat într-un număr de 11% din totalul copiilor utilizatori de Internet.

Diferențe notabile se fac în privința diferitelor tipuri de violență, iar una dintre formele cu o amploare deosebită este violența on-line. Prin violență on-line statele din întreaga lume înțeleg o multitudine de aspecte: hărțuire, publicare de fotografii cu conținut indecent, atacuri cibernetice lansate către mari companii etc.

Dincolo de constatarea existenței unui fenomen în creștere se impune identificarea locurilor din mediul on-line unde se pot săvârși astfel de agresiuni. În Franța, spre exemplu, sunt considerate ca făcând parte din mediul on-line următoarele: rețea socială, forum, jocuri video utilizatori multipli, blog etc. Există studii care atestă faptul că cele mai multe dintre agresiunile de tip *bullying* au loc pe rețelele de socializare, urmate îndeaproape de chat, mesagerie instant sau jocuri video în rețea².

Concluzionând această primă secțiune, observăm că nu există o definiție consacrată la nivel internațional, după cum nu există o definiție unitară. Fiecare dintre statele a căror legislație a fost analizată include în *cyberbullying* diferite forme de manifestare, care împreună conduc la o imagine de ansamblu a fenomenului.

Astfel, o definiție ar fi următoarea: intimidarea, controlul, manipularea, înjosirea, discreditarea și umilirea unei persoane sau a unui grup de persoane prin utilizarea noilor tehnologii. Scopul acestor acte este de a denigra victima, punând-o în situații degradante și umilitoare pe calea

² https://oradenet.salvaticopiii.ro/docs/raport_cercetare_safer_internet_2015_web.pdf, accesat 24.10.2018.

fotografiilor trimise global pe telefoane mobile sau pe pagini web. O completare a acestei definiții vizează modalitatea de exprimare a agresorului care se poate concretiza în forme explicite sau directe, după cum poate consta în forme implicite sau indirecte.

O caracteristică comună a tuturor aspectelor legislative analizate este reprezentată de caracterul repetat al formelor de agresiune în mediul on-line. Caracterul repetat are în vedere fie diseminarea mai multor mesaje, fie diseminarea unui singur mesaj, dar în forme repetate. Întrebarea imediat incidentă este următoarea: prin caracter repetat se poate înțelege o infracțiune de obicei, caz în care răspunderea făptuitorului se îndreaptă către cea penală? În altă ordine de idei, este necesar a se ajunge la răspundere penală sau faza de prevenție poate să fie realizată exclusiv prin mijloacele instituite de răspunderea civilă, respectiv de răspunderea administrativă?

Alte caracteristici ale faptelor de agresiune în mediul on-line, pe lângă necesitatea caracterului repetat, constau în³: mesajul să aibă destinația de jignire, fie din partea agresorului, fie percepută ca atare de victimă; prezentarea mesajelor prin intermediul mijloacelor de comunicare modernă, fie că sunt postate în mediul on-line, fie că sunt postate în afara acestuia; mesajele să fie orientate către un individ determinat.

Statisticile privitoare la extinderea fenomenului *cyberbullying* în lume sunt îngrijorătoare, după cum este prezentat în tabelul de mai jos⁴. Tabelul prezintă, în procente, numărul părinților care au raportat faptul că în persoana copilului lor se găsește o victimă a acestei forme de abuz. Mai mult decât atât, îngrijorător este faptul că există numeroși părinți care nu au nici cea mai vagă idee asupra faptului că e posibil ca al lor copil să fie o victimă a *cyberbullying*-ului, punând orice formă de manifestare diferită a acestuia pe seama oricăror alte considerente, bătând mult mai puțină monedă pe calitatea de victimă a minorului.

³ http://www.internetobservatory.be/internet_observatory/pdf/advice/fr_006.pdf, accesat 25.10.2018.

⁴ Tabelul statistic este preluat de pe site-ul <https://www.comparitech.com/internet-providers/cyberbullying-statistics/>, accesat 26.10.2018.

Țara	2018	2016	2011				
India	37	32	32	Serbia	16	--	--
Brazilia	29	19	20	Germania	14	9	7
U. S. A.	26	34	15	Argentina	14	10	9
Belgia	25	13	12	Peru	14	13	--
Africa de Sud	26	25	10	Coreea de Sud	13	9	8
Malaezia	23	--	--	Italia	12	11	3
Suedia	23	20	14	Polonia	12	18	12
Canada	20	17	18	Romania	11	--	--
Turcia	20	14	5	Ungaria	10	11	7
Arabia Saudită	19	17	18	Spania	9	10	5
Australia	19	20	13	Franța	9	7	5
Mexic	18	20	8	Chile	8	--	--
Marea Britanie	18	15	11	Japonia	5	7	7
China	17	20	11	Rusia	1	9	5

2. Formele *cyberbullying*

Fenomenul *cyberbullying* nu poate fi restrâns la o enumerare exhaustivă a formelor de manifestare, deoarece în fiecare zi există posibilitatea identificării unor noi modalități de agresiune pe calea comunicării on-line. În enumerarea exemplificativă de mai jos sunt cuprinse acele forme ale fenomenului *cyberbullying* care s-au manifestat cu o frecvență sporită⁵.

Excluderea – copilul este exclus în mod deliberat din anumite grupuri de pe rețelele de socializare; prietenii copilului nu îi dau tag acestuia, ci doar celorlalți participanți la discuție; copilul nu utilizează rețelele sociale și nici nu are smartphone, ceea ce conduce la excluderea lui de către ceilalți copii;

Hărțuirea – mesaje abuzive și amenințătoare trimise în mod constant și repetat copilului prin intermediul mijloacelor de comunicare electronică;

⁵ Unele dintre formele *cyberbullying* sunt detaliate [Online] la <https://kids.kaspersky.com/10-forms-of-cyberbullying/>, accesat 25.10.2018.

Happy slapping – filmarea sau fotografierea unor persoane care agresează fizic o altă persoană, agresiune care poate să conducă la deces, și postarea acestor imagini în mediul on-line;

Cyberstalking – Hărțuirea repetată folosind dispozitive electronice și tehnologii de rețea care include amenințări de rău sau care este extrem de intimidantă și intruzivă asupra confidențialității personale;

Fraping – logarea la un cont dintr-o rețea socială și postarea de mesaje care depersonalizează un copil;

Profiluri false – crearea de conturi cu identitate falsă în scopul agresării minorilor;

Trickery – câștigarea încrederii copilului în scopul de a obține informații personale despre acesta, informații care vor fi ulterior distribuite în spațiul public;

Trolling – act deliberat ce presupune provocarea unui răspuns prin intermediul unor insulte sau a unui limbaj neadecvat;

Catfishing – actul de a fura identitatea unui copil, din mediul on-line, de a-i fura poze și de a recrea un cont cu numele lui în scop deceptiv;

Doxing – practica bazată pe Internet de a cerceta și a difuza informații private sau identificabile (în special informații de identificare personală) despre un individ sau o organizație;

Sexting – trimiterea sau primirea de imagini sau imagini sexuale sugestive sau video prin telefon sau pe Internet.

Se apreciază⁶ că în anul 2018 cele mai întâlnite forme de agresiune ce iau forma *cyberbullying* sunt: *cyberstalking*, *doxing*, umilirea sau *flaming* (această din urmă formă constând în agresarea victimei într-o formă vulgară, abuzivă ori prin comentarii violente în scopul determinării unui conflict, chiar fizic).

O concluzie intermediară: formele pe care le regăsim în *cyberbullying* astăzi ating din ce în ce mai mult violențe de orice natură, după cum constatăm o predilecție a abuzatorilor din mediul on-line către fapte care implică aspecte cu natură sexuală. Totodată, observăm forme de manifestare duse la extrem, pornind chiar de la instigarea la provocarea de leziuni corporale sau chiar la deces din „jocul balena albastră”. În spatele așa-ziselor „sarcini” pe care le primește jucătorul înrolat în sistemul jocului

⁶ Potrivit informațiilor disponibile [Online] la <http://cyberbullying.primus.ca/forms-of-cyberbullying/>, accesat 5.11.2018.

și a eventualelor refuzuri de a le aduce la îndeplinire se află numeroase amenințări și abuzuri îndreptate fie către jucător, fie către familia acestuia.

3. Cadru legislativ și aspecte jurisprudențiale

Consacrarea legislativă a fenomenului de *cyberbullying* este diferită și variată în statele care fac obiectul prezentului studiu comparativ, respectiv Franța, Statele Unite ale Americii, Belgia, Regatul Unit al Marii Britanii, România.

3.1. Franța

Franța este singura țară de pe continentul european care a prevăzut în legislația națională o incriminare a faptelor descrise în cuprinsul acestui fenomen. De menționat că modificarea legislativă este de dată foarte recentă, respectiv din 3 august 2018⁷. Articolul 222-33-2-2 din Codul penal francez incriminează fapta de hărțuire, fiind parte integrantă din capitolul II – „Atingeri aduse integrității fizice sau psihice a persoanei”.

Potrivit dispozițiilor legii penale faptele de hărțuire, descrise în cuprinsul articolului, se pedepsesc cu închisoare de 2 ani și 30000 euro amendă, dacă sunt săvârșite prin utilizarea unui serviciu de comunicație publică on-line sau prin intermediul unui suport digital sau electronic. Prin hărțuire, legiuitorul francez înțelege: „adresarea de propuneri sau de comportamente cu caracter repetat unei persoane, având ca obiect sau ca efect o degradare a condițiilor de viață, traduse prin alterarea sănătății fizice sau mentale”⁸. Pedepșa stabilită de legiuitorul penal francez este de 1 an închisoare și 15000 euro amendă, dacă aceste fapte au condus la crearea unei incapacități totale de muncă, având o durată mai mică sau egală cu 8 zile sau dacă nu a avut ca rezultat o incapacitate de muncă.

O particularitate interesantă a infracțiunii de hărțuire din dreptul francez, particularitate care se răsfrânge asupra fenomenului de *cyberbullying*, este dată de faptul că aceasta poate fi săvârșită de mai multe persoane în mod succesiv, după cum poate să aibă caracter repetat. În acest

⁷ Art. 222-33-2-2 din Codul penal francez a fost modificat prin Legea nr. 2018-703 din 3 august 2018. Textul de lege în formă actualizată este disponibil [Online] la www.legifrance.gouv.fr.

⁸ Textul incriminării a fost consultat [Online] la <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?idArticle=LEGIARTI000029334247&cidTexte=LEGITEXT000006070719>, accesat 23.10.2018.

sens, apreciem că se poate reține o faptă penală de hărțuire, atribuită fenomenului *cyberbullying*, în situația în care se urmărește efectiv alterarea sănătății mentale a victimei, iar mijlocul de manifestare este dat de denigrarea victimei de mai multe persoane, prin intermediul unor conturi pe rețele sociale, cu identitate falsă, în înțelegere și la intervale repetate de timp.

Tot astfel, de esența fenomenului de hărțuire în mediul electronic este caracterul repetat al faptei. Spre exemplu, Curtea de apel din Orléans⁹, Franța, a avut spre judecată o situație similară faptelor descrise mai sus: domnul X a fost găsit vinovat de hărțuire morală la adresa doamnei A (fostă parteneră de viață) și pedepsit cu închisoare de 8 ani și amendă în cuantum de 10000 euro. Faptele reținute vizau comportamentul domnului X, care în data de 3 martie 2016, a trimis la școala unde lucrează doamna A, două scrisori electronice care conțineau diferite documente referitoare la aspecte din viața conjugală a acestora, scrisori destinate unui profesor de matematică la clasa a V-a și profesorilor care predau la clasele a III-a. Obiectivul vizat prin trimiterea scrisorilor era divulgarea pe scară largă a momentelor din viața privată, în scopul deliberat de a-i face rău fostei partenere de viață.

3.2. Statele Unite ale Americii

În Statele Unite ale Americii¹⁰ (în continuare S.U.A.) legislația privitoare la incriminarea faptelor ce intră în sfera noțiunii de *cyberbullying* este din ce în ce mai cuprinzătoare și mai elaborată.

Astfel, o primă remarcă de sinteză comparativă se referă la faptul că prima lege la nivel statal a intrat în vigoare în anul 2006, în statul Carolina de Sud, urmat îndeaproape de Alaska (2007). Cea mai recentă modificare legislativă în acest sens datează din anul 2017 și îi este atribuită statului Texas.

O a doua remarcă din studiul de sinteză comparativă are în vedere faptul că nu există o lege la nivel federal care să reglementeze problema *cyberbullying*, ci există doar legi la nivel statal. Mai mult decât atât, astăzi,

⁹ Decizia Curții de apel din Orléans din data de 22 mai 2017, parțial disponibilă [Online] la <https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEX T000036947023&fastReqId=847989421&fastPos=1>, accesat 23.10.2018.

¹⁰ Informațiile referitoare la legislația din Statele Unite ale Americii sunt preluate de pe site-ul <https://cyberbullying.org/bullying-laws>, accesat 25.10.2018.

48 de state membre ale federației americane au legiferat, în varii forme, fapte care se încadrează în tipicitatea acestui fenomen.

O altă remarcă de sinteză comparativă este axată pe obiectul de legiferare din cuprinsul legislațiilor celor 48 de state membre ale federației americane. Astfel, 48 de state din cele 50 membre componente au cadru legislativ specific, cu obiect de reglementare constând fie în *cyberbullying*, fie în hărțuire on-line. Totodată, doar 45 de state recunosc ca formă de răspundere pentru astfel de fapte pe cea penală și, implicit, sancțiuni penale pentru practicarea *cyberbullying* sau pentru acte de hărțuire on-line.

Cu titlu de exemplu, vom prezenta cea mai nouă modificare legislativă, din anul 2017, din statul Texas.

Una dintre formele *cyberbullying* este considerată hărțuirea on-line și este reglementată în Codul penal al statului, la secțiunea 42.07 – *Hărțuirea*¹¹. În cuprinsul acestei secțiuni, legiuitorul penal statal dispune: „o persoană comite o infracțiune dacă, având intenția să hărțuiască, să irite, să alarmeze, să abuzeze, să chinuiască sau să jeneze o altă persoană, săvârșește următoarele fapte inițiază o conversație și în cursul acesteia face un comentariu, o cerere, o sugestie sau o propunere care are caracter obscen; amenință de natură alarmantă cu o faptă prevăzută de legea penală pe victimă sau pe un membru de familie, sau proprietatea acesteia; sună în mod repetat victima sau face numeroase apeluri cu caracter anonim; sună victima la telefon și în mod intenționat îi închide receptorul sau întrerupe discuția; permite utilizarea propriului telefon de către o altă persoană în scopul comiterii infracțiunii de hărțuire; trimite în mod repetat comunicări pe cale electronică în scopurile enunțate mai sus”.

Totodată, o altă secțiune din Codul penal al statului Texas incriminează faptele săvârșite pe calea computerului, secțiune denumită *Computer Crime*¹². Sunt prevăzute aici fapte precum furtul de identitate sau coruperea minorilor.

În S.U.A. jurisprudența este suficient de bogată încât să permită o selecție a deciziilor relevante. Una dintre acestea este *Bell v. Itawamba*

¹¹ Textul de lege a fost consultat [Online] la <https://codes.findlaw.com/tx/penal-code/penal-sect-42-072.html>, accesat 1.11.2018.

¹² Textul de lege a fost consultat [Online] la <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.33.htm>, accesat 1.11.2018.

*County School*¹³. În această decizie, Taylor Bell, un licean, a înregistrat și a distribuit un cântec rap, prin intermediul profilului public de Facebook și de YouTube, în timp ce lipsea de la școală. În cântec, Bell a numit doi antrenori, amenințându-i cu acte violente, dar și cu posibilitatea de a le introduce un pistol în gură și de a-i omorî. Mai mult decât atât, Bell încuraja și alți liceeni să i se alăture în demersurile sale, prevenindu-i pe antrenori să își „păzească spatele”. Bell a fost suspendat de la cursurile școlare.

Un alt exemplu relevant este *State vs. Bishop*¹⁴. În timpul anului școlar 2011-2012, Robert Bishop, agresor, și Dillion Price, victima, erau colegi de clasă. Pe tot parcursul anului școlar, Bishop și alții l-au agresat pe Price pe Facebook. În septembrie, un coleg de clasă a postat o captură de ecran a unui mesaj text cu tematică sexuală pe care Price l-a trimis la el din greșeală. Price, Episcop și câțiva alții au făcut comentarii la această postare. Ulterior, au urmat cel puțin două postări similare pe Facebook constând în „comentarii și acuzații despre prostii sexuale ale celorlalți cu nume-apel și insulte”, toate implicându-i pe Price, Bishop, și alții. În decembrie, mama lui Price l-a găsit foarte supărat, aruncând lucruri și lovindu-se singur în cap. După ce s-a aflat despre comentariile și fotografiile pe care colegii lui Price le-au postat, mama lui Price a contactat poliția. Pe 9 februarie, 2012, Robert Bishop a fost arestat și acuzat de încălcarea legii privitoare la *cyberbullying* a statului Carolina de Nord.

3.3. Belgia

Cadrul legislativ belgian, deși nu prevede o lege cu obiect de reglementare *cyberbullying*, este unul dintre cele mai complexe, în sensul în care cuprinde următoarele dispoziții¹⁵:

Art. 145, paragraf 3 bis din legea din 13 iunie 2005 relativă la comunicațiile electronice. Această dispoziție sancționează „persoana care utilizează o rețea sau un serviciu de comunicații electronice sau alte mijloace

¹³ R.M. Briggs, *Criminalization of Cyberbullying: The Constitutionality of Creating an Online Neverland for Children Under a Tinker-Bell Analysis*, 78 La. L. Rev. (2018), disponibil [Online] la <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol78/iss3/13>, accesat 2.11.2018.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ M. De Terwangne, *Le cyberharcèlement Une législation d'hier pour un mal d'aujourd'hui?*, teză de disertație, [Online] la https://dial.uclouvain.be/memoire/ucl/fr/object/thesis%3A10026/datastream/PDF_01/view, accesat 26.10.2018.

de comunicare electronică în scopul deranjării interlocutorului sau în scopul provocării de daune, precum și persoana care instalează un dispozitiv pentru a săvârși fapta menționată mai sus”. Totodată, este sancționată și tentativa la o astfel de faptă.

Art. 442bis din Codul penal este considerat „inima” legislației anti-hărțuire. Potrivit acestuia este sancționată „orice persoană care va hărțui o persoană deși știe sau trebuia să știe că prin comportamentul său va afecta grav liniștea persoanei vizate”.

Art. 443 din Codul penal vizează actele de calomnie și de defăimare. Este considerat infracțiune „faptul de a imputa unei persoane expres determinate, în condițiile de epublicitate indicate de lege, un fapt precis de natură a aduce atingere onoarei acestei persoane sau de natură să o expună disprețului public, și pentru care proba legală nu este dovedită.

Art. 383 din Codul penal, care sancționează ultrajul contra bunelor moravuri și pe „orice persoană care va expune, va vinde sau va distribui cântece, pamflete sau alte scrieri imprimare sau nu, sau de imagini contrare bunelor moravuri”.

Infracțiunea de fals, definită ca „disimularea adevărului cu o intenție frauduloasă sau cu scopul de a leza, în maniera prevăzută de lege, într-un înscris protejat de lege, din care poate să rezulte un prejudiciu”.

Hacking-ul poate fi definit, potrivit legii belgiene, ca fiind „fapta de a pătrunde sau de a rămâne în sistemul informatic al unui terț fără a avea dreptul să o facă”. Astfel, art. 550bis din Codul penal prevede sancționarea „celui care, știind că nu are permisiunea, accede la un sistem informatic sau rămâne acolo”.

O particularitate a dreptului belgian este dată de natura și tipurile de răspundere care pot fi instituite în situația în care se constată existența unor fapte încadrate la *cyberbullying*.

Astfel, în primul rând, pe lângă răspunderea penală pentru faptele de mai sus se poate institui răspunderea civilă. Pe de o parte, o jurisprudență constantă estimează că tinerii dețin o capacitate de discernământ începând de la vârsta de 7 ani, și astfel pot, din acest moment să răspundă pentru propriile fapte, în aceleași condiții ca persoanele majore, în plan civil. De cealaltă parte, poate și trebuie să fie antrenată Răspunderea părinților, precum și Răspunderea institutorilor și educatorilor. Nu în ultimul rând, este necesară instituirea unei forme de răspundere pentru cei care dețin bloguri, site-uri sau orice alte tipuri de platforme de comunicare.

Jurisprudența belgiană oferă un exemplu elocvent pentru lupta împotriva agresiunilor de orice natură săvârșite prin intermediul mijloacelor de comunicare electronică. În anul 2018, în aprilie, Tribunalul din Anvers a pronunțat o decizie istorică, urmare a căreia a fost pedepsit un utilizator electronic care s-a ascuns sub așa-zisa protecție a anonimatului. Un utilizator anonim de Twitter a hărțuit o femeie, în mod repetat¹⁶.

În septembrie 2018, Tribunalul corecțional din Bruxelles I-a găsit vinovat de „viol la distanță” pe un tânăr de 25 de ani¹⁷. În perioada 2011-2016 inculpatul a hărțuit virtual mai multe tinere, utilizând trei conturi diferite de Facebook. Acesta le impunea tinerelor victime (dintre care una cu vârsta de 13 ani) să se lase fotografiate în diferite posturi sugestive. Dacă acestea refuzau, atunci acestea erau amenințate cu publicarea de imagini nud pe Internet. Totodată, agresorului i s-a reținut și fapta de a forța o tânără de 15 ani să execute un act sexual, toate acestea petrecându-se pe cale electronică, prin webcam. Instanța a hotărât că, deși nu a existat un contact fizic propriu-zis, fapta de a forța tânăra să realizeze acel act împotriva voinței ei este catalogată drept viol.

3.4. Regatul Unit al Marii Britanii

În Marea Britanie, spre deosebire de S.U.A., deși ambele sunt state cu un sistem de drept *common law*, nu există un cadru legislativ specific pentru prevenirea și reprimarea fenomenului *cyberbullying*, ci există o serie de documente care necesită o atentă corelare. Astfel, *Protection from Harassment Act 1997*; *Criminal Justice and Public Order Act 1994*; *Malicious Communications Act 1988*; *Communications Act 2003*; *Breach of the Peace (Scotland)*; *Defamation Act 2013* creează cadrul legal în Marea Britanie.

Potrivit *Protection from Harassment Act 1997*, este infracțiune fapta unei persoane de a amenința o altă persoană, amenințarea putând lua forma trimiterii unor mesaje electronice abusive, cu intenția de a cauza o stare de alarmare sau o stare de stress. O persoană găsită vinovată pentru o

¹⁶ Potrivit site-ului <https://www.levif.be/actualite/belgique/premier-cas-belge-de-condamnation-pour-cyberharcelement-d-un-anonyme-de-twitter/article-normal-853235.html>, accesat 2.11.2018.

¹⁷ Potrivit site-ului <https://parismatch.be/actualites/societe/177784/cyber-harcelement-un-belge-reconnu-coupable-de-viol-a-distance>, accesat 12.11.2018.

astfel de faptă poate să primească o pedeapsă constând în maximum 6 luni de închisoare, o penalitate financiară, sau amândouă.

Malicious Communications Act 1988 statuează în secțiunea 1 că este infracțiune trimiterea de comunicări care sunt indecent sau care lezează în mod abuziv, în scopul creării unui stress sau unei stări de anxietate destinatarului. Totodată, documentul prevede că intră sub incidența secțiunii și trimiterea oricărei informații false sau care este cunoscută ca fiind falsă. Persoana găsită vinovată va fi pedepsită cu închisoare de până la 6 luni, ori cu amendă în cuantum de maximum 5000 lire sau chiar cu amândouă.

În aceeași ordine de idei, *Communications Act 2003* sancționează fapta de a trimite prin orice mijloc de comunicare electronică mesaje care prezintă un vădit caracter indecent, obscen sau amenințător.

Așadar, în viziunea legiuitorului britanic faptele de *cyberbullying* sunt cele care, săvârșite fiind pe calea mijloacelor de comunicare electronică, produc o stare de alarmare. Există în Marea Britanie o inițiativă legislativă în vederea unificării tuturor acestor documente legislative¹⁸. Inițiativa legislativă datează din anul 2017, iar la acest moment nu este intrat în vigoare documentul ce are ca propunere de titlu *eCrime Act*.

Unul dintre exemplele tragice din Regatul Unit al Marii Britanii este cel al adolescentului Daniel Perry¹⁹.

Daniel Perry de la Dunfermline avea 17 ani când s-a aruncat de pe podul Forth în iulie 2013. El a fost victimă a șantajului sexual online sau a „*sextortion*” de către un grup care opera din Filipine, după ce a fost înșelat să participe la un chat Skype explicit. Daniel credea că vorbește cu o fată de vârsta lui când a angajat conversația prin Skype. Agresorii încurajau victimele la manifestări de natură sexuală în timpul discuțiilor live prin webcam, după care le șantajau. Ancheta din cazul tânărului Daniel a scos la suprafață faptul că acesta a fost amenințat că dacă nu va remite o sumă de bani agresorilor, atunci aceștia vor face public filmul în care victima era protagonistă. Mai mult decât atât, adolescentul a primit un mail de la agresori cu mesajul „te vom face să suferi!”. Adolescentul i-a implorat să nu ducă la sfârșit amenințarea, dar agresorii i-au replicat „sinucide-te!”. Mai târziu, i-au trimis un alt mail cu mesajul „ai murit?”. După acest ultim mesaj, adolescentul Daniel și-a luat viața.

¹⁸ Potrivit site-ului <https://www.nationalbullyinghelpline.co.uk/cyberbullying.html>, accesat 10.11.2018.

¹⁹ Potrivit site-ului <https://www.bbc.com/news/technology-30494566>, accesat 10.11.2018.

4. Concluzii

O serie de observații din studiul de sinteză comparativă realizat sunt necesare pentru identificarea aspectelor concluzive.

În Statele Unite ale Americii problema *cyberbullying* a fost reglementată inițial la nivel de regulament școlar, însă numeroasele efecte negative produse urmare a agresiunilor de acest tip (precum depresii sau chiar sinucideri) au condus la necesitatea creării unui cadru legal pentru atragerea răspunderii penale.

Tot cu privire la legislația americană, concluzionăm că este necesară crearea unui cadru legal la nivel federal, care implicit să devină aplicabil în toate statele membre ale federației, eliminându-se astfel situațiile de reglementare diferită. Totodată, în acest context, apreciem că se impune atragerea răspunderii penale pentru orice formă de *cyberbullying* și în toate statele membre ale federației americane, cu atât mai mult cu cât un astfel de cadru legal se regăsește la nivelul majorității statelor componente.

În privința legislației franceze, apreciem că simpla incriminare a faptei de hărțuire săvârșită prin mijloace electronice nu este suficientă pentru prevenția și reprimarea unui fenomen atât de răspândit și care poate să cunoască atât de multe forme de manifestare.

Cu referire la statele care nu au un cadru legislativ expres destinat reglementării acestui fenomen, o propunere evidentă este aceea de legiferare în acest sens.

